

Soft Revolution

Waarom wij moeten durven stuntelen

Volgens professor Eric Corijn (Corijn, 2006) woont een meerderheid van de wereldbevolking in steden. Binnen vijftien jaar zal dat bijna tachtig procent zijn. Een grootstad als Brussel staat dus voor meerdere uitdagingen. Een hoge bevolkingsdichtheid zorgt bijvoorbeeld voor minder publieke ruimte en dat brengt aardig wat bezorgdheden met zich mee. Daarnaast verjongen of vergroenen grootsteden zoals Brussel, Antwerpen en Gent. Meer en meer kinderen en jongeren groeien op in een stedelijke context en waar steden verjongen, ontstaat een nieuwe dynamiek die niet alleen de publieke ruimte behelst: met een leefbare toekomst voor ogen in een prestatiegerichte samenleving, dienen we de jongeren vooral te leren flaneren, experimenteren en te durven stuntelen. Over de nood om te durven stuntelen, schreven Bavo Blanckaert, Yannick Schandené en Lennert Mottar van het collectief Soft Revolution een tekst die werd opgenomen in hun publicatie 'Zachte Revolutie'.

Een stuntelende ideeënverzameling

Een bediscussieerbare startdefinitie van stuntelen: stuntelen is dansen op een dunne evenwichtskoord tussen lukken en mislukken, dan weer eens naar de ene en dan weer naar de andere kant overhellend. Maar desondanks, altijd daartussen flanierend met als eindresultaat: bevrijdende ongreepbaarheid.

Opgelet, stuntelen betekent niet dat je de plek waar je naartoe wil niet kunt bereiken. Het zegt niets over het al dan niet behalen van een vooropgesteld eindresultaat. Het insinueert slechts dat, als je er geraakt, het is via sluipt-, dwaal- en omwegen vol gevaarborden, maar ook via weidse panorama's en vruchtbare braaklanden. Wie stuntelt, proeft het onheil als buskruit in zijn mond, maar is ook deelgenoot van een avontuurlijk ontdekkingsgevoel dat in zijn buik kriebelt.

Pirouettes en rotaties

De site mijnwoordenboek.nl lijst maar liefst negentien omschrijvingen op voor 'stuntelen': 1) Hannesen 2) Haspelen 3) Knoeien 4) Krukken 5) Klunzen 6) Klungelen 7) Kloten 8) Kloothannesen 9) Klooiën 10) Missers begaan 11) Moeizaam hannesen 12) Onhandig bezig zijn 13) Onhandig te werk gaan 14) Onbeholpen werken 15) Onhandig werken 16) Prutsen 17) Schutteren 18) Stumperen en 19) Zaniken. De meeste klinken ietwat truttig of archaïsch, maar als stuntelen zo'n belangrijke plaats in onze taal inneemt, dan moet het wel betekenen dat het ook een belangrijke plaats in ons leven heeft. Dat de geschiedenis van de mensheid met andere woorden, een geschiedenis is van een hoop gestuntel.

Natuurlijk komt er veel onzekerheid, stress en benauwdheid bij gestuntel kijken. Natuurlijk is stuntelen een

oefening in uit-handen-geven. Een oefening in vertrouwen. Vertrouwen in wat? In iets oncontroleerbaars. In de schoonheid van de poging. Natuurlijk betekent stuntelen dat je je op uiterst glad ijs begeeft.

De kans is namelijk heel groot dat je op je bek gaat. Maar denk ook eens aan alle sierlijke pirouettes en kunstige rotaties die je op dat gladde ijs kunt uitvoeren.

Loslaatkunst

Stuntelen is ook beslissen ergens resoluut voor te gaan, met volle borst, kloppend hart en ingehouden adem. Heel gewoon en heel bijzonder: de springplank op en duiken. Zo'n duik hoeft niet altijd een daad van onbezonnenheid te zijn. Integendeel, misschien schuilt in de keuze om te durven stuntelen ook altijd iets heel bewust. Misschien is het weloverwogen ergens-in-geloven wel de geboorte van elk gestuntel. Want bovenal: stuntelen is een daad

van lef, het lef om je comfortzone uit te tuimelen. En makkelijk is het niet om je comfortzone te verlaten. Stuntelen is daarom ook altijd een loslaatkunst. Wie stuntelt zet iets op het spel, maakt iets verliesbaar. Je zou kunnen zeggen dat wie stuntelt net daarom twijfelachtig aan het werk gaat. Maar misschien zou je ook kunnen zeggen dat dingen juist waardevol worden net omdat ze op het spel staan. Aan het risico ontlene ze hun belang. Als dat waarvoor je bereid bent te stuntelen niet de moeite waard zou zijn, zou je toch nooit aan stuntelen beginnen.

Stuntelen doe je ook wanneer je, ongeacht of je iets wel of niet kan, tóch probeert. Stuntelen is, in het verlangen iets te kunnen, kundigheid net overboord gooien. Precisie, bekwaamheid, techniek niet overbodig vinden, maar ook verre van noodzakelijk. Niet de perfectie willen, maar iets willen. Uit respect voor onontgonnen mogelijkheden alles wat bewezen en aangenomen is weigeren te respecteren. Denk aan de befaamde cover van het magazine *Sniffing Glue*: gitaarfretten met kruisjes erop. A, E, G. Daarnaast, in handgeschreven letters: 'This is a chord. This is another one. This is a third!'. Daaronder, in een even ruw lettertype: 'Now form a band!'. Noem het, naast het startpunt van de punk, vooral een boodschap dat iedereen voorstellen kan doen. Dat we geen nood hebben aan die paar bekwame stemmen. Maar dat we vooral nood hebben aan vele stemmen, zelfs van de onbekwame.

Botsen & beuken

Je bewust zijn van je onkunde en toch doen, daarin schuilt gezonde boosheid, vitaliteit, energie, passie. In de spanning tussen kunnen en doen zit, bruist energie. Want wie stuntelt, is amateuristisch bezig. En komt het woord amateurisme niet van amare, het Latijnse woord voor 'liefhebben'. De liefde die uitnodigt om je met je volle gewicht ergens tegenaan te gooien. Om je narkostuum aan te trekken, met het gevaar te worden uitgelachen. Misschien is het lachen van de ander niets meer dan een poging om het ontregelde te herstellen.

Faalkracht

En wat met stuntelen en falen? Moet diegene die stuntelt bereid zijn te falen? En welk statuut heeft dat falen dan? Samuel Beckett schreef in zijn biografie: 'Ever tried? Ever failed? No matter. Try again. Fail again. Fail better'. Zijn falen is slechts een uitnodiging tot beter falen. En daarom de uitnodiging om falen te aanvaarden. Natuurlijk is falen niet-lukken, maar misschien schurkt het ook helemaal niet bij mis-lukken aan. In falen schuilt vooral het geluk dat het anders kan. Een hoop dat alles altijd opnieuw kan beginnen.

De Britse schrijver en theatermaker Tim Etchells van het gezelschap *Forced Entertainment* startte het ludieke *Institute of Failure* (www.institute-of-failure.com), tegelijkertijd een speels artistiek en serieus academisch onderzoeksproject naar alle mogelijke vormen van falen. Zowel op persoonlijke als op collectieve schaal. En kijk eens, wat een mooie contradictie, de fundamente van onze samenleving lijken vooral op faillissementen te zijn gebouwd. Wie weet hoe het niet moet, lijkt de volgende keer op een andere manier iets uit de steen te beitelen. Uit faillissement groeit fundament. Uit falen ontkiemt verlangen. Alsmat dat verlangen om iets daadwerkelijk, helemaal, intens te halen.

Natuurlijk speelt bij stuntelen, net als bij alles, ook intentie een rol. Maar kijk: amateurisme, punk en de DIY-cultuur proberen nooit iets te verhullen, het zijn denkwijzen die zich broos en kwetsbaar opstellen. Ze ontlene hun kracht aan hun bereidheid er kaduuk uit te zien. Ze hebben niet alleen niets te verbergen, ze winnen zelfs bij een zekere vorm van doorzichtigheid. De intenties van de onhandige stuntelaar schemeren namelijk altijd door zijn handelingen heen. Mislukt wat hij doet, dan blijft tenminste zijn intentie zichtbaar overeind.

Wanorde impliceert niet per se verontrusting. Er moet een wanorde bestaan die geruststelt.

Wat er perfect uitziet, laat soms moeilijk langs zijn perfectie heen kijken. En ook als het duidelijk is dat de reden waarom iets gedaan is en de ideologie die eruit spreekt weinig bewonderenswaardig zijn, kun je een daad net omwille van de voortreffelijk uitgevoerde techniek toch bewonderen. Niet bij de stuntelaar. De stuntelaar kan het zich niet veroorloven met verkeerde bedoelingen naar de startstreep te komen. Want als hij faalt, springt zijn onbeschatte en van alle verbloemingen ontdane intentie net onvervolgen in het oog. De vraag is nu: als de stuntelaar zijn intentie overbrengen kan, terwijl de daad die de intentie omvat mislukt, heeft hij dan eigenlijk wel gefaald?

Betoverend koorddansen

Als de stuntelaar zegt: kijk eens hoe vastberaden ik ben, kijk eens hoe dwars, dan zegt hij eigenlijk: kijk eens hoe fragiel en klein en twijfelend en volstrekt onwetend ik tegelijkertijd ben. Hoe hulpbehoevend en bang ik ben door me zo gedecideerd op te stellen. Is dat een paradox? Nee, het is eerder een geval waarin tegenovergestelde begrippen op een heel natuurlijke manier in elkaar vervat zitten.

Een geval waarin twee woorden onlosmakelijk in elkaar klikken en het nieuwe woord dat ze aan elkaar bindt heet: stuntelen. Stuntelen is betoverend koorddansen.

Zou je het stuntelen net daarom ook als een uitnodiging kunnen beschouwen? Wie iets goed doet en goed kan, oogst respect en bewondering en misschien zelfs een beetje jaloezie. Wie daarentegen stuntelt, kan op een glimlach rekenen, op dansende wenkbrauwfronsen en vooral: op een helpende hand. Wie het zorgeloos en zonder moeite perfect doet, lijkt het leven wel alleen aan te kunnen. Maar wie stuntelt, toont door zijn onbeholpenheid juist dat we elkaar nodig hebben. Dat we het samen beter doen.

Waarom willen we de stuntelende mens gretiger helpen? Misschien omdat we onszelf in hem herkennen. Omdat we weten dat we het zelf met moeite en zorgen en fouten moeten zien te redden. De stuntelaar verstopt niet dat hij het niet alleen kan. Hij toont het onomwonden. En dus helpen we. En worden we een koor van stuntelaars. We zingen onbeholpen, uit de toon, in het verkeerde register, te luid, te zacht, te beduusd, te excentriek, met te hoge en te hese en te lage stemmen, met te veel gesticulatie, met de verkeerde tekst, in een andere taal. Het kan inspirerend klinken.

Stimulerende wanorde

De stuntelaar erkent dissonantie en wanorde. Hij streeft er niet naar, maar weet dat ze onvermijdelijk zijn. Dat je er maar beter aan kan wennen. Want orde leidt misschien wel tot een gevaarlijke gewenning, tot verstarring die gewoonte heet. Door te stuntelen zet hij de gevestigde orde op zijn kop. En dwingt hij tot anders-denken. In elke nieuwe blik zitten mogelijkheden verborgen. Ja, sommige dingen hebben misschien wel baat bij wanorde.

Wanorde impliceert niet per se verontrusting. Er moet een wanorde bestaan die geruststelt. Beeld je een stramien in waar je niet uit kunt ontsnappen. Hoe verpletterend dat aanvoelt. Wanorde stimuleert de fantasie, zet je zintuigen scherp, activeert je hersenmassa, bevrijdt zo hart en hoofd. Er bestaat een mensengeluk dat zich thuis voelt in de chaos.

De Amerikaanse filosoof Nassim Nicholas Taleb ontwikkelde een woord voor dingen voor wie wanorde een absolute noodzaak vormt: het zijn dingen die antifragiel zijn. Als metafoor om het principe te duiden gebruikt Taleb de veelkoppige Hydra, de mythische creatuur uit Oudgriekse mythen. Het monster siert ook de omslag van zijn gelijknamige boek *Antifragiel* (2013). Als je de Hydra een kop afhakt, komen er steeds twee voor terug. Tegenslag maakt het sterker. Denk aan het menselijk lichaam dat slechts antistoffen kan aanmaken als het met bac-

teriën in contact komt. Denk aan de manier waarop je beter functioneert onder stress. Antifragiele dingen hebben schokken nodig om vooruit te geraken. Die zijn niet gebaat bij stilte, rust, zekerheid. Die ontplooiën zich in broeierige gevarenczones.

De stuntelaar kiest niet met volle overgave voor het gevaar. Hij weet ook dat de wereld niet van porselein is gemaakt. En in het geval dat ze van porselein is, weet de stuntelaar dat het niet erg is als er soms een stukje van breekt. Ga naar de porseleinkast in het salon. Kijk hoe de gebroken stukken van een paar beeldjes met lijm weer aan elkaar zijn vastgeplakt. Is dat stiekem niet veel glimlachverwekkend plezieriger dan wanneer de beeldjes er in saai volmaakte staat bij zouden staan? Nee, natuurlijk niet, zegt de op keurigheid en ordening gestelde groot-tante aan wie de porseleinkast toebehoort. Maar in alle eerlijkheid, ga je daar echt zo graag bij op de koffie?

Voor dummies

Natuurlijk, er bestaan gradaties in het stuntelen. Dingen gaan stuk. De stuntelaar wil de wereld niet in porseleinen stukjes breken. Hij breekt niets met opzet. Maar als het gebeurt, hoopt hij dat iemand gezwind de lijm helpt boven te halen. En dat hij op een knipoogje kan rekenen.

En toch, wat als je iemand anders in gevaar brengt door te stuntelen, als je iemand die daar niet op gerekend heeft deelachtig maakt aan de wanorde? Dan stel je die aan een even grote kwetsbaarheid bloot. Wanneer is stuntelen frivool en wanneer schuurt het bij domme onoplettendheid aan? Wanneer ben je gewoon nietsontziend bot en onbeschoft? En op hoeveel toegeeflijkheid mogen wij durven rekenen? Zijn daar criteria voor? Waarom moeten wij durven stuntelen? Geen idee. Stuntel dan niet. Blijf gewoon binnen. Koop een aantal how-to-boekjes. Wantrouw de oneffenheden van het bestaan. En toch. Stuntelen is mooi. Stuntelen is des levens. Stuntelen is ook: net dat allemaal niet weten. En toch maar blijven gaan. ■

De illustraties komen uit de publicatie *Zachte Revolutie*.

tekening Pieter Fannes - Justitiepaleis Brussel